

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus (HE 241/2020 vp)

Suomen Yrittäjien lausunto Verojaostolle 5.3.2021

Tanja Matikainen, kunta- ja elinkeinoasioiden päällikkö

**YRITTÄJYYDEN
PUOLESTA**

Verolainsäädäntöön kohdistuvat muutokset

- Rahoitusvastuun siirtyessä kunnilta valtiolle valtion tuloja on lisättävä ja kuntien tuloja vastaavasti vähennettävä niiltä pois siirtyvän rahoitusvastuun verran.
 - Tämän takia valtion verotuloja ehdotetaan kasvatettavaksi kiristämällä valtion ansiotuloverotusta.
 - Jotta kokonaisveroaste ei kasvaisi, kunnat velvoitetaan alentamaan kunnallisveroa.
 - Kunnallisveron vähennys olisi 13,26 prosenttiyksikköä kaikissa kunnissa vuonna 2023.
 - Myös kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta alennettaisiin ja valtion osuutta vastaavasti kasvatettaisiin.
- verorakenteen muutos ei aiheuta verotuksen kiristymistä *sen voimaan astuessa*
 - Seuraavina vuosina on riski, että ansiotulon verotus kiristyy.
- **Suomen Yrittäjien vaatimus: Veromuutokset on toteutettava siten, että työn verotus ei kiristy eikä kokonaisveroaste nouse.**

Kunnallisveroprosenttien nousua rajoitettava siirtymäkauden aikana vuosina 2024–2028

- Uudistuksen vaikutuksia verovelvollisten verotuksen tasoon tai kunnallisveroprosentteihin eri kunnissa vuoden 2023 jälkeen ei pystytä luotettavasti arvioimaan, koska ne ovat riippuvaisia kuntien päätöksistä.
- Vaikka kuntien tehtävien siirryttyä hyvinvointialueille rahoitustarve tältä osin puuttuu, voi kunnilla kuitenkin olla haluja tai tarvetta nostaa veroprosenttia kuntatalouden parantamiseksi.
- Myös lainsäädännön arviointineuvosto on arvioinut kunnille voivan syntyä veronkorotuspainetta vuoden 2023 jälkeen, mikä voi vaikuttaa kotitalouksiin
- **Suomen Yrittäjät esittää, että**
 - kunnallisveroprosenttien korotukselle säädettäisiin siirtymäkauden ajaksi enimmäisraja.
 - Mikäli verokatto ei säädetä, se voi johtaa kunnallisveroprosenttien hallitsemattomaan nousuun jo vuodesta 2024 alkaen.
 - Jotta kuntien talous saadaan sopeutettua uuden rahoitusjärjestelmän mukaiseksi, verokatto tulisi säätää vuosille 2024–2028 siten, että kunnan tuloveroprosentti voisi olla enintään 0,25 pro-senttiyksikköä edellisen vuoden veroprosenttia korkeampi.

Maakuntaveron

- Hallitus on sitoutunut verotusta ja rahoitusta koskevan lainsäädännön valmistumiseen hallituskauden aikana sekä sen voimaantuloon viimeistään 2026.
- Verotusoikeuden käyttöönottoon liittyvät linjaukset tehdään ripeästi komiteatyön päättymisen jälkeen.
- Uusien hyvinvointialueiden tehtävien laajentamista koskevat linjaukset tehdään samalla aikataululla.
- Maakuntaveron käyttöönotolla ei nosteta kokonaisverotuksen tasoa.
- **Maakuntaveron mahdollisen käyttöönoton yhteydessä tulee huolehtia siitä, että työn verotus ei kiristy.**
- **Suomen Yrittäjät ei kannata maakuntaveroa**, sillä se toisi uuden verotason nykyjärjestelmään
 - Kunnallisvero ja maakuntaveron kohdistuisivat täysimääräisesti työhön, ja hyvinvointialueen verotusoikeus sisältäisi riskin talouskasvun ja työllisyyden kannalta haitallisesta ansiotuloverotuksen kiristymisestä.

Arvonlisäverotus

- Hyvinvointialueen osalta hankintaneutraalisuus sen itse tuottamien ja ulko-puolelta ostamien palvelujen välillä toteutettaisiin palauttamalla hankintoihin sisältyvä arvonlisävero.
 - Tämän seurauksena ulkopuolelta hankittujen verollisten palvelujen arvonlisävero ei muodostuisi hyvinvointialueelle hankintakanavan valintaan vaikuttavalla tavalla kustannukseksi.
- **Suomen Yrittäjät toteaa, että on myönteistä, että esityksessä on kiinnitetty huomiota kilpailuneutraliteettiin, eikä sitä saa uudistuksella heikentää.**
- **Kiinnitämme erityistä huomiota siihen, että kilpailuneutraalisuuden toteutuminen myös käytännössä julkisoikeudellisten ja yksityisten toimijoiden välillä palveluketjun eri osissa on ensiarvoisen tärkeää.**

Suomen Yrittäjien esitykset kustannusten hillitsemiseksi

1. Järjestäminen ja tuottaminen on erotettava lainsäädännössä

- Järjestämisen ja tuottamisen erottaminen (tilaaja-tuottajamallin käyttöönotto) varmistaa tuotantokustannusten hintojen selvittämisen ja seurannan (hintojen läpinäkyvyys).
- Mahdollistaa kustannustehokkaat päätökset siitä, tuottaako hyvinvointialue palvelut itse vai hankitaanko ne ulkopuolisilta toimijoilta.
- Mahdollistaa monituottajamallien kehittämisen ja hyödyntämisen.

2. Yhteisen kustannuslaskentamallin käyttöönotto lainsäädännön tasolla

- Tällä hetkellä julkisen sektorin kannalta ongelma on se, että palveluiden hinta ei ole tiedossa
- Pakottaa palveluiden ns. vyörytyserien purun ja niiden tulemisen osaksi palvelun tuotantohintaa, jolloin hinnoista tulee vertailtavia
- Malli mahdollistaa palveluiden hintojen läpinäkyvyyden ja vertailtavuuden julkisen ja yksityisen sektorin palvelutuotannon kesken
- Mahdollistaa kustannustehokkaan palvelutuotannon ja tavoitellut säästöt

Valtionosuusjärjestelmään liittyvät muutokset

- On selvä riski, että soten rahoitusratkaisu heikentää kuntien elinvoimaa ja investointikykyä samaan aikaan kun se oletettavasti kohdistaa rahoitusta väärin hyvinvointialueiden kesken.
- Rahoituksen siirto kuntapohjaisesta järjestelmästä hyvinvointialueille johtaa väistämättä suuriin kuntakohtaisiin ja alueittaisiin vaikutuksiin
 - Siirtymäkausi ei poista tätä vaikutusta
- Kunnille uudistus aiheuttaa merkittävän verotulopohjan kapenemisen
 - jatkossa kunnan talouden kannalta olennainen kysymys on se, miten valtionosuudet kehittyvät.
 - Käytännössä tämä kehitys uhkaa johtaa kuntien itsehallinnon kaventumiseen kuntien ollessa entistä riippuvaisempia valtionosuuksista.

Yleistä esityksestä "Big Picture"

- Esitys heikentää itsehallintoa vrt. nykyinen kuntapohjainen.
- Esitys ei vastaa julkisen talouden kestävyysvajeeseen, vaan lisää sitä
 - Tämä on siirrettyä verotusta, joka ei houkuttele investointeja Suomeen tulevinä vuosina
- Tulee vähentämään yritysten lukumäärää.
- Esitys ei anna Suomesta kuvaa yritysystävällisenä valtiona vaan epäluotettavana kumppanina
 - Esityksessä esitetyt sopimusten mitätöinnit toteutuessaan vaikuttavat negatiivisesti tuleviin investointeihin, jos valtion voidaan katsoa mitätöivän voimassa olevia sopimuksia lainsäädännöllä
- Esitys ei paranna palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, vaan heikentää niitä
 - Lisää eriarvoisuutta
 - Hoitoonpääsy heikkenee
 - Houkuttelee etenevässä määrin hankkimaan yksityisiä terveystakuuksia

Kustannusvaikutukset: Esitys johtaa kustannusten kasvuun

- Esitys johtaa keskipitkällä aikavälillä kustannusten kasvuun.
- Jos kustannuksia tarkastellaan kumulatiivisesti, kustannukset ovat vielä v. 2033 suuremmat, kuin ne olisivat niin kutsutulla perusuralla. Tämä ei voi olla tavoite.
- Ei esitetä keinoja hidastaa kustannusten kasvua.
- Ehdotuksen kustannustenkasvun hillitsemisen (800 M€) vaikutusta ei kyetä esittämään.
 - Laskennallisesti tulos perustuu malliin, jossa palveluntarpeen kasvun kustannusvaikutus huomioidaan 80 % vuodesta 2025 lähtien.
 - Jokainen hyvinvointialue saa rahoituksen, jolla lakisääteiset sote- ja pela-palvelut tuotetaan mm. lisärahoituksen turvin.
- **Ei ole todennäköistä että kustannustavoitteeseen päästään esityksessä ehdotettavilla keinoilla.**

SUOMEN YRITTÄJIEN ESITYKSET

Yksityisen sote-toimialan koko on iso

- Julkisen palvelutuotannon lisäksi on iso joukko yksityistä palvelutuotantoa
- Sote-alan yrityksiä on 18 197
- Niistä neljä viidestä on enintään neljän hengen yrityksiä
- Soteen käytetään 20-24 mrd euroa vuodessa
- Palveluseleiden osuus soten käyttömenoista on vain noin 1%.
- Sote-sektorilla työskentelee 400 000 henkilöä, joista n. 80 000 työskentelee yksityisellä sektorilla
- Sote-käsiiparien tarve tulevina vuosina yli 200 000 henkilöä
 - Kaikkia soten parissa työskenteleviä tarvitaan
- Julkinen sektori tarvitsee jatkossakin yksityisen sektorin kumppanikseen

Suomen Yrittäjien edellyttämät muutokset §:iin

Esitystä ei tule hyväksyä, mikäli

Järjestämislain

- 8.2 §. Riittävän oman palvelutuotannon vaatimus
- 12 §. Edellytykset palvelujen hankkimiselle yksityiseltä palveluntuottajalta (sis. Neuvolatoiminnan lukeminen julkiseksi hallintotehtäväksi)
- 13 §. Vuokrattu ja yksityiseltä hankittu työvoima
- 14.2 §. Kuoriorganisaatiokielto
- 16 §. Palvelujen hankintaa koskevan päätöksen perusteleminen
- 17 §. Yksityisen palveluntuottajan alihankinta; rajoitukset (30-49 %) ja ketjutuskielto

Laki hyvinvointialueesta

6.2 §: Vähäriskinen liiketoiminta

ei poisteta tai muuteta

Lisäksi:

EU:n potilasdirektiivi tulee implementoida uudistuksen yhteydessä täysimääräisesti

Suomen Yrittäjien esitykset

- Järjestämislain osaksi velvoittava kustannuslaskennan malli
- Palveluntuottajille tasapuoliset toimintaedellytykset
- Järjestämislaissa järjestäjä - ja tuottajatoimintojen eriyttäminen
- Palvelustrategian kirjausten tulee tukea monituottajuutta
- Palvelusetelistä palveluiden saatavuuden turvaava väline
- Vähäriskinen liiketoiminta tulee kieltää
- EU:n potilasdirektiivi tulee saattaa voimaan

Järjestämislain osaksi velvoittava kustannuslaskennan malli

- On luotava malli, joka mahdollistaa palvelutuotannon yksikköhintojen vertaamisen
- Yhteinen kustannuslaskennan malli hillitsee palveluista aiheutuvaa kustannusten nousua
- Mahdollistaa hyvinvointialueiden välisten tuotantokustannusten ja kustannusvaikuttavuuden vertailun
- Mahdollistaa julkisen ja yksityisen palvelutuotannon yksikköhintojen vertaamisen
- Mahdollistaa palvelusetelien ja henkilökohtaisten budjettien todellisten arvojen määrittämisen
 - Yhteinen etu: Ei alihintaisia palveluselejä

Palveluntuottajille tasapuoliset toimintaedellytykset

- Palveluntuottajien mahdollisuutta organisoida tuotantonsa tarkoituksenmukaisella tavalla ei saa perusteettomasti rajata
 - Alihankinta-, ketjuttamis- ja kuoriorganisaatorajaukset ja -kiellot on poistettava
- Pk- ja mikroyritysten toimintaedellytyksiä ja menestymismahdollisuuksia tarjouskilpailuissa tulee vahvistaa
 - Palveluntuottajien mahdollisuutta organisoida toimintansa ei saa rajata
 - Osatarjousten jättämismahdollisuus turvattava
- Julkisia ja yksityistä osakeyhtiöitä on kohdeltava yhdenvertaisesti, ja niiden tulee voida tehdä samoja tehtäviä, esim. anestesiassa annettavat hoidot.

Yrittäjät

Järjestämislaissa järjestäjä - ja tuottajatoimintojen eriyttäminen

- Lakiesityksessä maakunta voi erottaa järjestämisen ja tuottamisen
 - Tämä mahdollisuus on käytettävä, tarvittaessa velvoittavasti lainsäädännössä
 - Huomioitava myös palvelustrategioita laadittaessa
- Mahdollistaa rationaaliset päätökset siitä tuottaako hyvinvointialue palvelut itse vai hankkiiko ne ulkopuolisilta toimijoilta
- Mahdollistaa monituottajamallien kehittämisen ja hyödyntämisen

Palvelustrategian kirjausten tulee tukea monituottajuutta

- Palvelustrategiassa pitää olla tavoitteellisia kirjauksia siitä, kuinka hyvinvointipalveluiden palvelurakennetta kehitetään ja aidon monituottajamallin rakentumista edistetään
 - Esimerkiksi palveluseleiden käyttöä lisätään huomattavasti
 - Palvelustrategian on toteutettava hankintalain henkeä ja tavoitteita
- Hankintojen perusteluvelvollisuus siitä, miksi hankitaan yksityistä palvelutuotantoa oman tuotannon sijaan, tulee poistaa
 - Valitusoikeuden rajaaminen tältä osin tulee myös poistaa
 - Vastoin hyvän hallinnon periaatteita
- Palvelustrategiassa pitää olla kirjaus pk-yritysten mahdollisuudesta menestyä tarjouskilpailuissa hankintalain hengen mukaisesti, esim. osatarjousten jättämismahdollisuus
 - Palvelustrategian valmistelussa on oltava mukana keskeisten sidosryhmien edustajat, myös yrittäjien edustajia

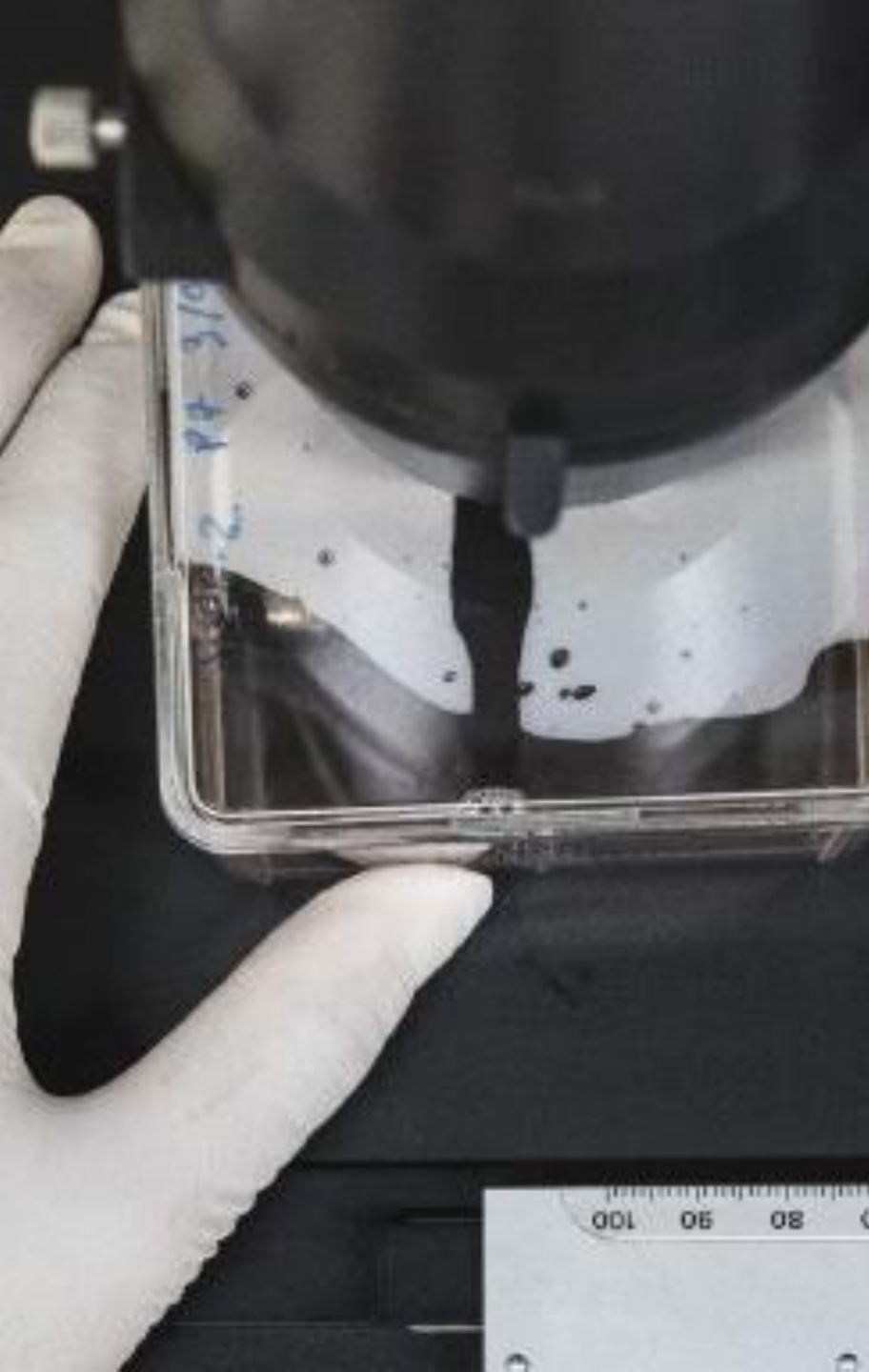
Palvelusetelistä palveluiden saatavuuden turvaava väline

- Palvelusetelien avulla varmistetaan hoitoonpääsy hoitotakuuajkojen puitteissa
 - Jos hyvinvointialue ei saavuta kyseisiä määräaikoja, on sen tarjottava palveluseteli
- Aukkaille pitää turvata mahdollisuuksia valita palveluseteli tai henkilökohtainen budjetti aina, kun se on tarkoituksenmukaista
 - Näin voidaan parantaa asiakkaiden/potilaiden mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, mistä tarvitsemansa hoidon tai hoivan hakee
- Palvelusetelin arvo pitää määritellä hyvinvointialueen oman tuotannon kustannuksia vastaavaksi
- Henkilökohtainen budjetti (=”palvelusetelivariaatio”) soveltuu erityisen hyvin paljon ja monipuolisesti erilaisia palveluja tarvitsevalle

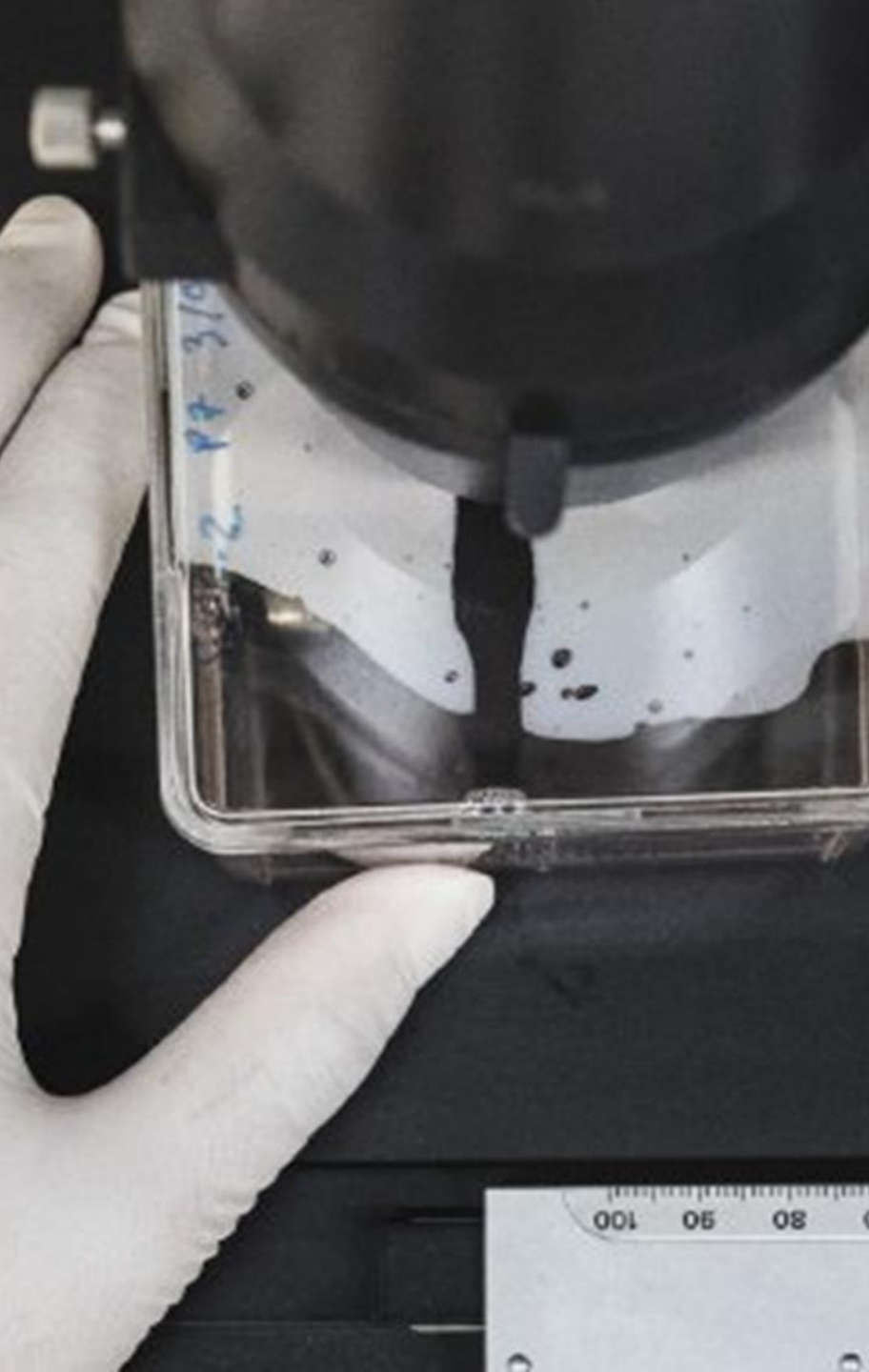
Vähäriskinen liiketoiminta tulee kieltää

- Hyvinvointialueen/maakunnan mahdollisuus vähäriskiseen liiketoimintaan tulee kieltää
 - Syntyy uusi usean maakunnan kattava liiketoiminta, joka syö tilaa yksityisiltä markkinoilta
 - Estää uusien innovaatioiden synnyn
 - Mahdollistaa julkisen ja yksityisen osakeyhtiön epäyhdenvertaisen kohtelun
 - Hyvinvointialueella oltava velvollisuus ostaa markkinoilta sellainen toiminta, jota markkinoilla jo on, ja siten tuettava uuden markkinan ja kilpailun syntymistä

Potilasdirektiivi tulee implementoida

- Euroopan komissio on jo vuonna 2015 käynnistänyt rikkomusmenettelyn, koska se katsoo Suomen implementoineen potilasdirektiivin virheellisesti potilaalle maksettavan korvauksen määräytymisen osalta.
- Suomen on varmistettava, että palvelutarjoajia kohdellaan samalla tavalla sijaintimaasta riippumatta.
- Nykytilanteessa ei nähdä, miten sote-järjestelmän toimivuus kotimaassa ja sisämarkkina-alueen yksityisten palvelutarjoajien yhdenvertainen kohtelu ovat saavutettavissa samanaikaisesti.
- Jo nyt valintaoikeuden puutteen vuoksi monet kansalaiset ovat ostaneet itselleen ja perheelleen sairauskuluvakuutuksia, jotta voivat päästä hoitoon yksityisen sektorin tarjoamiin palveluihin.
- Jäykkä sote-laki ilman valintaoikeutta yhdistettynä EU:n potilasdirektiiviin tulee ohjaamaan kansalaisia jatkossa yhä etenevässä määrin vakuutusten ostamiseen ja sitä kautta vakuutus pohjaisen järjestelmän syntymiseen sekä palveluiden hankkimiseen muista EU-maista
- **Suomen Yrittäjien esitys: Toteutetaan asiakkaan valintaoikeus**

YRITTÄJYYDEN

PUOLESTA